

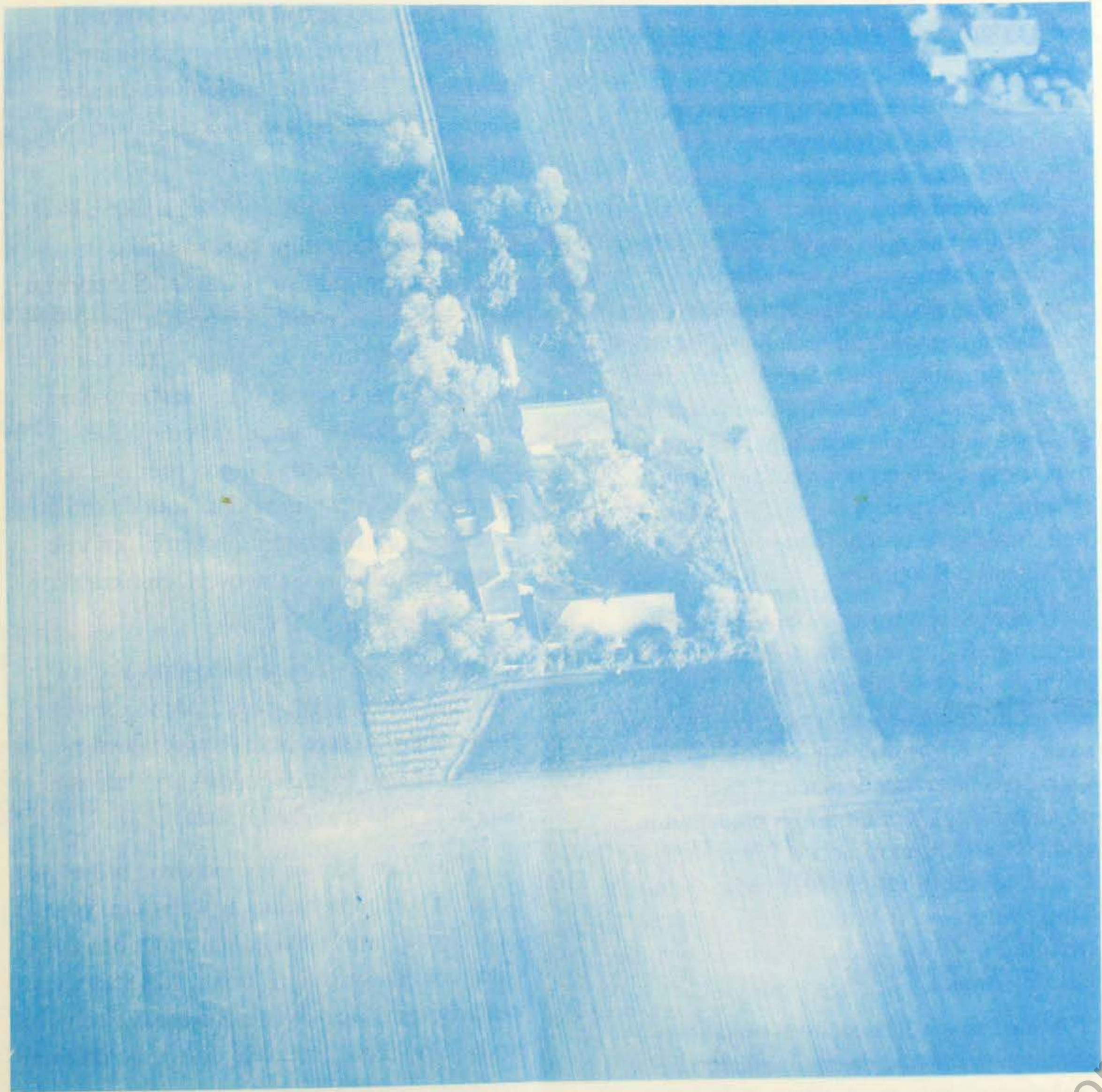
GLAS RAVNICE

Interno Glasilo Demokratskog Saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 2

Subotica, listopad 1990

POZIV NA SURADNJU

U vašim rukama je drugi broj "Glasa Ravnice", internog glasila Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. On je još uvijek na nivou biltena, jer je raden u izuzetno teškim uvjetima, obzirom da u vrijeme kad je pisan, DSHV još nije imao niti kancelariju za svoje sjedište, niti druge najosnovnije uvjete za rad.

Međutim i pored takvog stanja redakcija je uspjela prikupiti informacije o brojnim osnivačkim skupštinama naših ogranaka diljem Vojvodine, a pripremili smo i druge informacije značajne za rad DSHV-a. Kao što znate, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini je nedavno službeno registriran pri nadležnim republičkim organima, pa stranka djeluje potpuno legalno i više ne bi trebalo biti razloga ni za kakav strah od posljedica po one koji se u nju učlanjuju. Mi smo zbog toga u ovom broju i objavili fotokopiju rješenja o registraciji, koje je predsjedniku Beli Tonkoviću uručeno na prigodnoj svečanosti u Beogradu.

U posljednja dva mjeseca, iako je bila sezona godišnjih odmora stranka je imala brojne političke aktivnosti, a DSHV je istodobno predstavljen u skoro svim važnijim sredstvima informiranja u Jugoslaviji. Dato je i mnoštvo intervjua domaćim i inozemnim novinarima, pa jedan od njih objavljen u reviji "Start" prenosimo i u "Glasu Ravnice". U tom tekstu predsjednik stranke, Bela Tonković govori o aktuelnom političkom trenutku u Vojvodini, uz poseban osvrt na položaj Hrvata.

Stalno nam se, naročito u pojedinim glasilima prebacuje da se okupljamo ispod "šahovnice" koja je po njima simbol zla, "ustaški grb" i slično. S obzirom da se radi o

zlim namjerama i podmetanjima, objavljujemo skraćeni povijesni historijat tog grba. Uostalom, on je 45 godina bio i dio zvaničnog grba Socijalističke Republike Hrvatske, pa nikom nije smetao. Mi smo dio hrvatskog naroda koji živi u Vojvodini, njegovi legitimni i zvanično registrirani predstavnici, pa je sasvim logično da smo izabrali i grb našeg naroda koji je star 800 godina.

Pred nama je vruća politička jesen. Prvi puta poslije 45 godina komunističke diktature, raspisani su višestranački izbori i u Srbiji, a koliko će oni stvarno biti slobodni i demokratski, drugo je pitanje. Pred nama je svakako živa aktivnost čiji je sastavni dio i ovo glasilo. Želja nam je zato da "Glas Ravnice" od internog biltena preraste u pravi stranački list, ili reviju, koja će izlaziti još češće, biti sadržajnije i bogatiji još više javnosti prezentirati stavove Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

Da bi smo to uspjeli pozivamo Vas na suradnju. Svaki tekst, svako pismo i svaka primjedba su dobro došli. Naše ciljeve možemo samo zajednički ostvariti, a naša adresa je data u zaglavlju lista.

"Glas Ravnice" će već od ovog broja biti prisutan u svim mjestima u Vojvodini gdje žive Hrvati, a distribucija narednih brojeva vjerujemo da će biti još bolja. Naše ime je i naš program. Glas ovog naroda ravnice čuće se dalje no ikad, jer došlo je vrijeme da sami uzmemo sudbinu našega naroda u svoje ruke.

Uredništvo

Социјалистичка Република Србија
РЕПУБЛИЧКИ СЕКРЕТАРИЈАТ
ЗА ПРАВОСУЂЕ И УПРАВУ
Број: 00-35/90-07
07. 09. 1990. године

Б Е О Г Р А Д

На основу члана 9. став 2. Закона о политичким организацијама ("Службени гласник Социјалистичке Републике Србије", број 37/90) доносим

Р Е Ш Е Њ Е

1. Демократски Савез Хрвата у Војводини са седиштем у Суботици ул. Чапајева бр. 33, уписан је у регистар политичких организација дана 23. августа 1990. године.
2. Решење објавити у "Службеном гласнику СР Србије".

О б р а з л о ж е њ е

Демократски Савез Хрвата у Војводини поднео је пријаву за упис у регистар политичких организација 23. 08. 1990. године.

Увидом у одговарајућу документацију утврђено је да су испуњени сви услови из чл. 5. Закона о политичким организацијама који су потребни за упис у регистар политичких организација, па је донето решење као у изреци.

РЕПУБЛИЧКИ СЕКРЕТАР
Др. Владисављевић

Rešenje o registraciji stranke koja je uručeno predsjedniku DSHV Beli Tonkoviću na prigodnoj svečanosti u Beogradu.

Osnivačka skupština Mjesnog odbora DSHV u Kukujevcima

ZA MIR I SURADNJU

Mi se zalažemo za mir, dostojanstvo i suradnju sa svim narodima na ovim prostorima, a ne za mržnju, kako nas neka sredstva informiranja žele predstaviti - rekao je Milan Cindrić, predsjednik Mjesnog odbora u Kukujevcima.

Pred više stotina prisutnih u Kukujevcima je 19. kolovoza osnovan Mjesni odbor Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, na kojem je za predsjednika MO izabran gospodin Milan Cindrić, a za članove Krunoslav Šorgić, Nikola Oskomić, Luka Marinković, Davor Šubarić, Ivica Tomić i Vlatko Kolarić.

Na samom početku skupa je gospodin Milan Cindrić pročitao saopćenje u povodu aktualnih zbivanja u Hrvatskoj (Knin) u kojem se, između ostalog, kaže da "Osnivačka skupština MO DSHV Kukujevci daje punu podršku legitimno izabranom rukovodstvu Republike Hrvatske u njegovim nastojanjima da smiri situaciju i zaštiti ustavom utvrđeni poredak. Time bi se doprinelo daljem razvoju demokratskih procesa u Hrvatskoj, a Osnivačka skupština MO DSHV iz Kukujevaca ujedno i apelira na sve građane Hrvatske, posebno na progresivne snage srpske nacionalnosti, da svojim aktivnostima i dostojanstvom daju doprinos smirivanju složene političke situacije u Krajini...".

Nakon toga počele su diskusije među kojima izdvajamo riječi gospodina Josipa Šorgića:

"Svjedoci smo 45 godina proganjanja nas seljaka od strane jedne vladavine koja je samo uzimala, a malo davala. Najvredniji domaćini su ponižavani batinama, zatvorima i raznoraznim pogrđnim imenima kao što su "kulaci", "seoski špekulanti" i drugima, a njihova djeca su morala odlaziti u tuđinu da bi tamo zaradili za kruh. Mi smo sirotovali tolike godine, a komunisti su uživali plodove našeg rada. Zato se moramo organizirati da bi jednom tom jedoumlju kazali - NE. Ovaj naš DSHV osniva se ne zato da bi drugoga ugrožavao, već zato da bi kroz njega mogli tražiti ono što nam nedostaje, a nedostaje nam puno toga. Zato i tražimo da se oduzeto poljoprivredno zemljište po svim osnovama nakon 1945. godine vrati prvobitnim vlasnicima. Da naša zadruga po osnovi zakona traži i ostvari povrat pokretne i nepokretne imovine prenete agrarnom reformom 1953. go-

dine u kombinat. Da se naša zadruga zajedno sa našom uljarom Zagreb organizira u samostalnu radnu organizaciju gdje će rukovodstvo birati seljaci i koje će služiti njihovim interesima."

O narednim zadacima MO Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini - Kukujevci govorio je gospodin Milan Cindrić. On ih je nabrojao ovim redom:

- da se školi vrati naziv velikog hrvatskog književnika Vladimira Nazora,
- da djeca u školi iz 5 razreda počnu već od ove godine učiti engleski jezik
- da se ćirilčne knjige zamijene latiničnima
- da se pruži sva pomoć Inicijativnim odborima DSHV u općini, kako bi oni što prije organizirali svoje osnivačke skupštine. Ukoliko, pak, nadležni organi te zahtjeve ne ispune, spremni smo u selu provesti referendum kako bi se vidjelo da je to želja najvećeg broja mještana Kukujevaca.

Na kraju skupa gospodin Milan Cindrić je naglasio: - "Želim da se u ime izabranih članova MO i svoje lično zahvalim na ukazanom povjerenju koje je za nas velika čast, ali i obaveza na koju smo dobrovoljno pristali. Mi ćemo se zalagati za dostojanstvo, mir i suradnju sa svim narodima na ovim prostorima, a ne za politiku mržnje, sukoba i razdora. Ovo posebno ističem zbog toga što su pojedina sredstva informiranja našu stranku predstavila kao stranku mržnje, sukoba, itd., a mi to nismo, niti ćemo ikad postati. Ujedno zahvaljujem i svima koji su dali svoj doprinos da se ova Skupština uspješno završi."

Dr. Milan Bičanić, potpredsjednik DSHV iz Kukujevaca

PRIVREMENE MJERE U MZ PLAVNA

Poslije uvođenja privremenih mjera u MZ PLAVNA podružnici DSHV za općinu Bač uskraćeno je korišćenje društvenih prostorija gdje bi se mogli održavati sastanci.

Zbog toga, prinudeni smo da se sami snalazimo kako bi nastavili započeti rad.

Dana 29. IX 1990 god. predsjedništvo Podružnice DSHV održalo je sastanak u Kafani "Kod Bujaka" u Baču sa početkom u 20 sati. Poslije 20-tak minuta rada, u salu gdje smo držali sastanak, ušao je izvjesni Vlajić Vojin iz Bača (koji je 27. IX 90. učestvovao u neredu i nacionalističkom izgredu u Plavni koji se zbio u kafani "Kod starog čardaka"). Pokušao je da nas omete u radu time što je "kritizirao" pojedine članove Presjedništva, koje poznaje od ranije zbog njihove navodno negativne političke orijentacije.

Poslije dužeg uvjeravanja i na našu molbu da se udalji i dozvoli nam nastavak rada, nekako je pristao i napustio salu. Međutim, poslije nekih 10-tak minuta u prostoriju, gdje smo držali sjednicu, bučno je upao čovjek srednjih godina, prilično krupan (koga nitko od nas ne poznaje), sa treskom rastvorio izlazna vrata i glasno zapjevao: "Spremite se, spremite četnici, silnu ćemo borbu voditi"! Uz psovke i uzvik "Marš svi nepolje, odmah" nasrnuo je na nas u namjeri da se fizički obračunava. Mi smo svi ustali i bez riječi napustili prostoriju, jer nismo želili nikakav sukob. Kad smo već bili u automobilu, napolju primijetili smo da je na vratima kafane došlo do nekog meteža između provokatora i još neke osobe. Od nas

nitko nije učestvovao u incidentu. Otišli smo u kuću predsjednika Z. Bundića i tamo obavili dogovor u vezi daljnjeg rada, poslije čega smo se razišli.

Mišljenja smo (i u tome smo se svi u Predsjedništvu podružnice složili) da treba organizirati Mjesne odbore po selima i za sada raditi na taj način. Kontakt na nivou Podružnice, privremeno ćemo održavati posredstvom predsjednika Z. Bundića.

U Plavni, 2. X 1990 god.

Plavna

NEUSPJELE PROVOKACIJE

U izlaganju svih govornika prevladavala je tolerancija i želja za mirnim suživotom sa svim narodima ovoga kraja. Grupice provokatora su tražile incident, ali bezuspješno.

Osnivačka skupština podružnice DSHV u Plavni održana je 15. rujna 1990. godine u prepunoj dvorani. Toj podružnici pripadaju Bač, Plavna, Vajska i Bođani, i u njima će biti organizirane mjesne organizacije DSHV.

Iako je na sam dan održavanja skupa, kao i nekoliko prethodnih dana bilo puno provokacija u Plavni, Baču i okolnim mjestima, skup je protekao mirno i dostojanstveno. Grupice provokatora iz Plavne i okolnih mjesta pokušali su izazvati incident i na samoj Skupštini, ali razoružani mirnoćom i razložnim govorima čelnika DSHV ubrzo su uvidjeli da sve što rade nema smisla i povukli su se neobavljena posla. U tome su im "pomogle" i snage sigurnosti.

U izlaganju svih govornika naglašavana je tolerancija, želja za mirnim suživotom sa svim narodima koji žive u ovoj ravnici, jer kao što je slikovito rekao potpredsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini doktor Milan Bičanić "Vojvodina je jedna široka livada sa puno raznobojnih cvjetova, i svaki od njih je karakterističan po svom mirisu i boji. Ni jednoj bašti nije poznato da cvjetovi jedan drugog guše zato što jednih ima više, a drugih manje. Tako i mi moramo u Vojvodini zajedno živjeti jedni sa drugima, a ne jedni pored drugih, i taj zajednički suživot dalje graditi".

U odboru podružnice DSHV za Plavnu, nakon toga su izabrani Zdenko Bundić (Bač), Stipan Azaševac (Bač), Stipan Sotinac (Plavna), Zlatko Pinter (Plavna), Vinko Šimunović (Vajska), Pavle Pejčić (Vajska) i Antun Andrić (Bođani).

Cijeli skup je odlično uspio. Organi sigurnosti su svoj posao obavili besprijekorno, što je još jedan dokaz da demokratizacija kod nas napreduje krupnim koracima.

Plavna: Zalaganje za toleranciju i miran suživot

OSNIVAČKA SKUPŠTINA DSHV U SLANKAMENU

"Veliki je ovo dan za nas Slankamence" s ponosom su govorili toga dana žitelji ovog pitomog srijemskog mjesta na obroncima Fruške gore. I uistinu, bio je veliki svečani dan, 23. rujan 1990. godine, za Novi Slankamen - od samog jutra suncem obasjan. Na glavnoj ulici plakati koji pozivaju na osnivačku skupštinu podružnice DSHV, a velika dvorana Hrvatskog seljačkog doma, svečano ukrašena zastavom Jugoslavije, i tek pristiglom zastavom DSHV, te sa više zastava Republike

Hrvatske. Ispred doma mnoštvo ljudi iščekuje dolazak fijakera sa gositma, koji su ubrzo stigli sa potpredsjednicima DSHV-a Dr Milanom Bićanićem, Stankom Kujundžić i Antunom Skenderovićem.

Nakon izbora radnog predsjedništva, prisutnima se, u prepunoj dvorani Hrvatskog seljačkog doma, obratio Dr Milan Bićanić.

"Moramo se već jednom osloboditi nacionalnog romantizma, kako srpskog, tako i hrvatskog. Moramo se osloboditi prošlosti i misliti na sadašnjost i budućnost...", rekao je između ostalog Dr Bićanić.

Nakon riječi "kršćanski je praštati i ljubiti", odnosno poticaja svim članovima DSHV-a da ostanu ambasadori mira u višenacionalnoj Vojvodini, dvoranom se prolomio pljesak.

"Zbog takvog našeg stava i programa boli nas to što je naša stranka u beogradskoj i novosadskoj štampi okarakterizirana kao nacionalistička" ističe Bićanić i dodaje "prihvaćamo neslaganje i kritike naše stranke, ali ne laži i podvale".

Teško je razumjeti da nekom mogu smetati iznešena programska opredjeljenja DSHV kao što su: slobodno iskazivanje svojih nacionalnih, vjerskih stavova i osjećanja, sloboda svakog pojedinca, parlamentarna demokracija, razmjerna zastupljenost Hrvata i svih naroda i narodnosti Vojvodine, ravnopravnost svih oblika vlasništva, oslanjanje na obitelj kao i to da je narod nosioc suverenih prava, a država politički izraz tog prava.

Pored domaćina g. Ivana Bonusa, koji je održao pozdravni govor, osnivanje podružnice pozdravili su: gospoda Stanka Kujundžić, koja je apelirala na žene da i one svojim radom i snalažljivošću doprinesu uspješnom radu Demokratskog saveza; zatim g. Antun Seknderović, koji se upitao zbog čega nekom smeta okupljanje u stranku koja u svom nazivu ima "hrvatski" i dodao "... mi znamo rješavati međunacionalne sukobe za okruglim stolom, a ne nožem i kamom...".

"Lažu oni koji Hrvate poistovjećuju sa ustašama" - rekao je u ime Lige socijaldemokrata Vojvodine g. Nenad Čanak i naglasio da se ne smije dozvoliti da Vojvodina bude sjeverna pokrajina, ona mora biti samo Vojvodina. Njegove riječi: "Vojvodina Vojvodanima" i "Živjela Vojvodina" izazvale su gromoglasan pljesak i skandiranje.

Osnivačku

skupštinu su također pozdravili i g. Ferenc Pap, predstavnik Demokratske zajednice vojvodanskih Madara i Stipe Batulac u ime Saveza seljaka općine Indija.

Iz Republike Hrvatske osnivačku skupštinu podružnice i Savez Hrvata u cjelini pozdravili su predstavnici Hrvatske seljačke stranke, Hrvatske kršćansko-demokratske stranke i Hrvatske socijal-liberalne stranke.

Bez ikakva incidenta, ukoliko tu ne ubrojimo nestanak električne energije, za koji se organizatori nadaju da je ipak bio samo slučaj, osnivačka skupština je završena usvajanjem pravilnika o radu podružnice te izborom odbora od 13 članova.

Prema procjenama domaćina, osnivačkoj skupštini je prisustvovalo oko 500 mještana Novog Slankamena, od koji je 121 potpisao pristupnicu DSHV-a. Nadamo se da će budući rad podružnice DSHV u Novom Slankamenu i prikupljanje članstva biti jednako tako uspješno kao što je bila organizacija ove osnivačke skupštine.

Slankamen: Fijaker za potpredsjednike stranke

Tavankut

OSNIVAČKA SKUPŠTINA MJESNE ORGANIZACIJE DSHV

Tavankut, bačko selo kraj Subotice; 23. rujna, dočekalo je svoju osnivačku skupštinu mjesne organizacije DSHV.

Sala Zadružnoga doma, prelijepa dvorana, istančanim ukusom, uresila je pozornicu narodnim vezovima Bunjevaca-Hrvata, stoljećima stanovnicima ovoga kraja, spremna učesnike primiti.

Državna zastava SFRJ podignuta na uzvišenom mjestu. Grb hrvatskog naroda, sa inicijalima DSHV svoje počasno mjesto ima kao obilježje pripadnosti naroda i stranke. Intonira se državna himna: Hej Sloveni, potom slijedi himna Hrvata: Lijepa naša domovina. Pjevaju se riječi. Svečanim činom započinje rad osnivačke skupštine mjesne organizacije DSHV u Tavankutu.

Gospodin Antun Balažević pozdravlja i predstavlja skupu:

Predsjednika DSHV gosp. Belu Tonković. Članove iz Subotice. Predsjednike mjesnih organizacija: Plavne, Sombora i Kukuljevaca. Predstavnik HDZ, predstavnik HSL, predstavnik LIGA socijal demokrata Vojvodine-Jugoslavije, predstavnik DZVM iz Subotice, predstavnik HKDS i predstavnik HSS.

Iza kratkog pozdrava, predlaže radno predsjedništvo: gospodina Antuna Prčića za predsjedavajućeg, Gospodu Nikolu Buljovčić i Blaška... za

članove i dva zapisničara. Gosp. Antun Prčić kao predsjedavajući, preuzima riječ, predlaže dnevni red i kandidate za izbor u Mjesnu organizaciju DSHV u Tavankutu.

Riječ imaju gosti, koji su pozdravili osnivanje Mjesne organizacije DSHV u Tavankutu, sa željama u uspješnom radu na razvoj demokratske misli. Govorio je svaki predstavnik prisutnih stranaka. Na srdačnim željama zahvalio se predsjedavajući gosp. Antun Prčić i riječ predao gospodinu predsjedniku DSHV Beli Tonković.

Pozdravljen radosnim aplauzom prisutnih u dvorani i kršćanskim pozdravom, Hvaljen Isus i Marija. Govorio je o medijskom ratu i smisalicama nekih koji svoj rat usmjeravaju protiv demokratskog pluralizma.

Da bi oslabili demokratsku misao, želja im je nas, Vojvodjanske Hrvate, zastrašiti, da smo HDZ-ovci. Otpadnici. Autonomaši idioti. Žele nas izdijeliti na Bunjevce, Šokce i ostale Hrvate, lijepeći nam raznorazne etikete, da se zastidimo svog hrvatskog bića. Traže od nas, da dokažemo svoju staru postojbinu, odakle smo?!

Iako, oduvijek znamo da smo Hrvati.

"Jednoulju došao je kraj. I mi želimo biti svjesni svojih vrijednosti. Ne želimo samo robovski raditi. Želimo svoj rad kroz ljudsko dostojanstvo na pravu ljestvicu vredovanja staviti.

Ne bojmo se stoga demokratske misli. Ne bojmo se pristupiti DSHV. Nama nitko čestit i valjan se nije zamjerio. Mi smo demokrate. Živimo na području gdje žive i drugi narodi. Mi želimo zajedništvo, u kom ostaje svatko svoj. Poštujemo druge i želimo biti poštovani. Sve što tražimo za sebe, tražimo i za druge. Jer takav je suživot. Takvo je zajedništvo. To je demokracija."

Ispraćen aplauzom prisutnih, napustivši govornicu, dvoranom je još dugo pljesak uz radosna lica odzvanjao.

Najava, gospodina potpredsjednika DSHV dr. Milana Bičanića, utišala je pljesak.

„Bunjevka sam, dika svoje nane”

Antun Balažević, predsjednik MO Tavankut

Topli i srdačni, iz dna duše duboki pozdrav, gostima, Bunjevcima i Bunjevkama, prenio je iz prelije-pog Srijema, posebno iz Slankamena.

U srcima prisutnih, otkravljiavao je povjerenje, da smo jedna duša, jedan narod. Hrvatski narod. Progovorila je uistinu, potlačena i ušutkivana hrvatska duša.

"Ima li naroda koji nema nešto što je njemu sveto?! Nema." Odgovor na ovaj upit gosp. Dr. Milana Bičanića, odgovor je i nas svih Hrvata. "Nama je ovaj grb. I tko će ga isticati, ako nećemo mi, Hrvati."

Istina je da je dobro čuo da znamo raditi. Ali nas i podsjetio da se moramo i čuti. Tko smo Bunjevci-Hrvati?

Da tu jesmo. Da smo bili. I tu ćemo ostati. Iza ovih toplih i srdačnih riječi, iznio je podatke od začetka do dobivanja rješenja legalnosti stranke. Po-

tom je pročitao program stranke DSHV.

Ispraćen je burnim aplauzom. Za riječ se javlja gosp. mag. Ivan Poljaković. Na osobit način, svojstven samo njemu, osvrnuo se na anomalna nedemokratska ponašanja SPS preko štampe. Uistinu, nadilaze satiru. Postaju tragedija. A to je daleko od demokracije. I mislim da nisu vrijedni više na ovome mjestu pomena.

Slijedi govor gosp. Antuna Balaževića, predsjednika Inicijativnog odbora Mjesne organizacije Tavankut.

Osvrnuo se na Tavankut u davnoj prošlosti sve do danas. Ističući sva dobra i muke koje je proživljavao. U govoru se posebno osvrnuo na zapostavljenost prema hrvatskom književnom jeziku, polakom gubljenju svijesti hrvatskog bića u mladem naraštaju, za što bi nas kasnije taj isti naraštaj mogao kao sukrivce pozvati na odgovornost.

Posljednji govornik iznio je probolematiku gospodarskih prilika u Tavankutu. Kako društvenog vlasništva, tako i privatnog u udruženom obliku kooperacije, što se do sada pokazalo kao nerentabilno te utjecalo na raseljavanje sela.

Slijedi rad radnog predsjedništva: Biranje rukovodstva Mjesnog odbora DSHV Tavankut. Za članove rukovodstva Mjesnog odbora izabrani su: gospoda Balažević Antun, Buljovčić Nikoka, Tokodi Marko, Serenčed Tomislav, Prčić Antun...

Nakon izbora predsjedavajući svečano proglašava Mjesnu organizaciju DSHV u Tavankutu osnovanom.

Iza radnog dijela, na osobit način, uz zvuke tamburice, izveden je program pjesama i igara Bunjevaca-Hrvata.

Živjela demokracija.

„Nek se znade...” Tavankutski orkestar „Hajo”

Heraldika

POVIJEST HRVATSKOG GRBA

Povijesni hrvatski grb s crvenim i bijelim poljima mnogi danas žele osporiti nazivajući ga "ustaškim simbolom", iako je on bio sastavni dio službenog hrvatskog grba čak i za vrijeme vladavine komunista.

U knjizi "Hrvatski grb" autora Marijana Grakalića (izdavač Nakladni zavod Matice hrvatske) o historijskom nastanku hrvatskog grba piše slijedeće:

Prema svemu što smo saznali o postojanju grba Hrvatske, prije njegove diplomatske upotrebe ili korištenja za potrebe potvrđenja hrvatskog suvereniteta, proizilazi da su ga upotrebljavali hrvatski narodni vladari još u XI stoljeću. Pojedine heraldičke elemente koristile su i brojne staleške obitelji i Crkva, pa su tako hrvatski kvadratasti grb, ili pojedini elementi, bili prisutni u javnom životu hrvatskih zemalja.

Harzburgovci su stekli pravo na korištenje ovog hrvatskog grba 1. siječnja 1527. godine na Hrvatskom saboru u Cetinu, kada je Ferdinand I Habsburg izabran za kralja Hrvatske. Na povelji o izboru Cetinskog sabora nalazi se i pečat sa grbom Hrvatske u kojem je tekst "Sigillum regni" (pečat kraljevstva) i ima 8*8 kvadrata. To je bilo prvo poznato diplomatsko korištenje hrvatskog kvadratastog grba, koji u

zvaničnom dokumentu simbolizira državu - Hrvatsku kraljevinu, a pri činu izbora suverena...

Hrvatsku, njezinu državnost i narodnu posebnost simbolizira zato i danas upravo crveno-bijeli kvadratasti grb, pa se njime (kao i narodnom trobojnicom crveno-bijelo-plavom, koja je 1848. godine usvojena kao simbol sjedinjenja Hrvatske, Slavonije i Dalmacije) s pravom obilježava pripadnost hrvatstvu. Povijesno kolebanje između prvog crvenog ili bijelog polja u grbu ne mijenja pri tome ništa.

I jedna i druga varijanta željele su iskazati isto: povijesnu činjenicu hrvatskog posebnog državnog i narodnog suvereniteta, ili pak (u slučaju obiteljskih grbova) pripadnost toj zajednici".

Postoji mišljenje da bijelo prvo polje označava da je Hrvatska u miru, a prvo crveno da je ona u ratu.

Zato je sasvim logično da je i Demokratski Savez Hrvata u Vojvodini za svoj grb izabrao povijesni hrvatski grb u kojem su na četiri središnja bijela polja samo dodata slova DSHV.

Hrvatsku trobojnicu je kreirao ban Jelačić spajajući hrvatsku i slavonsku zastavu preklapajući bijela polja.

STRAH NIJE LAKO ISTJERATI

Nakon 1971. godine 118 naših najboljih intelektualaca odstranjeno je iz javnog života, izbačeno s posla, neki su se morali odseliti, neki su završili u zatvoru, a pod taj protuhrvatski udar došlo je i šestoro Mađara i dva Srbina koji su s nama simpatizirali - riječi su Bele Tonkovića, lidera svih Hrvata u Vojvodini. Mi smo svjesni da smo samo dio cjeline koja se zove Vojvodina, želimo svakom priznati njegova prava, ali želimo ih i mi imati

*"Iz zemlje kamene, kršne Hercega Stjepana
hrabrog,
s izvora hladane Bune predi su naši slavni.
Jednoga dana praćeni urlikom bure,
došli dušama bolnim u puste bačvanske ravni...
A danas nama kažu: prezreli narod svoj mi
smo,
stidimo se vjere, jezika svog i nane.
Slavnih nam preda naših da vrijedni potomci
nismo,
u lijenosti, nemaru tromom, da mlade živimo
dane.
O Rode dragi, laže tko o nama tako što zbori,
jer iako mala nas četa, iako malo nas ima.
Glasno i jasno uvijek zborimo svuda i svima,
da srce naše mlado ljubavlju Domaji gori..."*

Ovi stihovi pokojnoga bunjevačkog pjesnika Alekse Kokića napisani 1936. godine za kalendar "Subotička Danica" za 1937. godinu doimaju se kao da su pisani 15. srpnja 1990. godine kada je u Subotici osnovan Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, politička stranka ljudi što su dotad živjeli u zaboravu, na rubu zanimanja i javnosti, prepušteni asimilaciji i zatiranju povijesnih korijena. A žive u cijeloj Vojvodini, Od Bačkog Brijega do Zemuna, od Subotice do Kukujevaca. Znamo ih kao Bunjevce, Šokce, Srijemske Hrvate ili, na-

prosto, vojvodanske Hrvate. Matični narod dva desetljeća ih je prepuštao sebi samima, mnogo duže traje njihova borba za ravnopravnost i priznavanje.

STRANKA OTVORENA SVIMA

- **START: Kako se rađao Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, DSHV?**

BELA TONKOVIĆ: Poslije rata, prema tadašnjim formulama vrednovali su se doprinos NOR-u i zastupljenost u stanovništvu, pa smo i mi na vlastitom jeziku imali novine, kazalište, svoja kulturno umjetnička društva, no s vremenom je to počelo nestajati. Sve se pokušalo staviti

pod apstraktnu kapu bratsva i jedinstva pod kojom će, govorilo se, do izražaja doći svi, ali mi to sasvim sigurno nismo. Tako je najprije ukinuto Hrvatsko narodno kazalište, pa list "Hrvatska riječ", pa su i KUD-ovi izgubili svoj smisao. Jedan čitalac, očito čovjek dobro upućen u gašenje "Hrvatske riječi" nedavno je u pismu "Subotičkim novinama" objasnio kako se svojedobno predlagalo da se uz hrvatske pokrenu i srpske novine, list "Srpska reč" no ocijenjeno je da je to "kontraproduktivno" pa smo dobili "jedinstvene" "Subotičke novine" na čistom srpskom književnom jeziku. Hrvatski je sve više nestajao iz upotrebe.

- **START: A vojvodanski Hrvati su sve to mirno promatrali?**

BELA TONKOVIĆ: Nismo mi narod koji se previše buni, nismo mi ratoborna mentaliteta. Podnosimo i šutimo vrijedno radeći. Bilo je 1968. pokušaja da malo stanemo na noge i to je trajalo do 1972., a onda je pod političkom etiketom "maspovaca" stradalo 118 naših najboljih intelektualaca - neki su izbačeni s posla, neki su se morali odseliti, a neki su otrpjeli samo torturu takozvanih "informativnih razgovora", egzistencijalne, fizičke i duhovne prijetnje... Pod taj udar došlo je i šestoro Mađara i dva Srbina koji su s nama simpatizirali. To je bio najteži posljernatni udarac za nas Hrvate i još se od toga nismo oporavili...

- **START: Da li vi doista pretendirate da budete jednonacionalna stranka bunjevačkih, šokačkih, srijemskih i svih drugih Hrvata u Vojvodini?**

BELA TONKOVIĆ: Mi smo otvoreni svima. Naš član može postati svako tko prihvaća naš statut, naša načela i naše ciljeve. Mi već imamo članova Mađara, Poljaka i drugih, i nadamo se i želimo da i

drugi ocijene naše stavove vrijednima i da nam se pridruže. Ipak ljudi su još suzdržani, zaplašeni, boje se za svoje stavove, čekaju da vide što će biti. Mi pak mislimo da moramo uzeti sudbinu u svoje ruke i sami sebe zastupati. Do sada su to činili tutori i vidimo kamo smo došli. Između 1971. i 1981. po službenim statistikama nas je nestalo 30%. Zanimljivo bi bilo čuti kako bi to tumačile strukture koje su do sada vodile državu i društvo. One se trebaju pravdati pred poviješću za nestanak 30.000 Hrvata iz ovih krajeva.

- **START: Ocjenjujete očito da se u ovom trenutku možete suprotstaviti toj politici i meritorno se uključiti u demokratske procese?**

BELA TONKOVIĆ: Procjenjujem da možemo vrlo dobro surađivati sa svim demokratskim strankama i da će demokratske stranke iznaći zadovoljavajuće rješenje za sve, i to vrlo brzo, nakon pravih parlamentarnih izbora.

DJECA NE ZNAJU MATERNJI JEZIK

- **START: U Statutu kažete da ćete se boriti za neograničeno pravo privatnih prosvjetnih, odgojno-obrazovnih ustanova uz pridržavanja standarda koje određuje država. Iz toga naprosto zrači vaše nezadovoljstvo odgojno-obrazovnim sistemom u Vojvodini?**

BELA TONKOVIĆ: Dosadašnji školski sistem bio je jedan od glavnih faktora dekroatizacije naše djece. Ona ne znaju i ne uče svoj materinski jezik. Mi smo po govoru ikavci, književno nam je bliska standardna hrvatska ijekavica, dok se u školama i privredi rabi isključivo ekavica. Djeca nisu imala prilike učiti hrvatski jezi-

čki standard, programi u okviru društvenih znanosti bili su izuzetno skučeni kad je u pitanju opća hrvatska književnost i povijest, dok lokalna nije ni spominjana. Bili su to udžbenici pisani za Nehrivate i u njima je o Hrvatima bilo samo onoliko koliko je za opću kulturu nužno da jedan Nehrivat zna o Hrvatima. U praksi se to još skraćivalo. Dakle, nužno je mijenjati školski sistem i to cjelovito, a nikakva reforma neće dati ploda ako ne bude konkurencije, ako privatne škole ne natjeraju nastavnike na tržišnu borbu. Mnogi pitaju da li Crkva može organizirati nastavu? Zašto ne? Svatko ko ima materijalne, prostorne, organizacijske i stručne mogućnosti da radi taj posao po utvrđenim kriterijumima i programima, ima pravo držati nastavu.

- **START: Statut naglašava oživljavanje i modernizaciju sela uz povrat svih oblika konfiscirane, nacionalizirane i pod pritiskom državi poklonjene imovine. Mislite li da je to izvedivo?**

BELA TONKOVIĆ: Pa, sto posto nije, ali dobrim dijelom je moguće. Po zaposlenom u jednoj zadruzi u okolini Subotice ima 34 hektara zemlje, a prinosi su slabi. Ima zemlje koja je nekoliko puta promijenila vlasnika, negdje će to biti moguće srediti, ali se ta povijesna nepravda mora nekako ispraviti. Na području općine Subotica ima 155 obitelji kojima je cjelokupna imovina oduzeta, jer su bili proskribirane i morale su se boriti za golu egzistenciju. Ne može se to tek tako zaboraviti. Oduzeti su i mnogi pogoni obrtnicima. Neki su od njih propali, a neki još rade. I ona oduzeta zemlja na mnogim mjestima ne daje obilan rod, a ima je i zapuštene. Zašto se to onda sve radilo - da se popravi ekonomija ili da se određeni ljudi kazne i upropaste?

- **START: Vojvodina kao jedan od najrazvijenijih krajeva u Jugoslaviji i Subotica kao drugi vojvođanski grad po industrijskom potencijalu dugo su bili krave muzare za druge krajeve, pritisnuti etiketom kulačke prošlosti. Koliko se to odrazilo na sadašnje teško stanje u pokrajini?**

BELA TONKOVIĆ: Još u vrijeme stare Jugoslavije razvijana je teza da ne treba ulagati u pogranična područja. Dakle, ni oni nisu bili sigurni u opstanak Jugoslavije. Poslije rata se jedno vrijeme činilo isto, a želio se i izjednačiti standard u svim krajevima zemlje, ali ne na razini najrazvijenijih, nego na razini onih drugih. Što se u Subotici gradilo, gradilo se poslije rata iz vlastitih sredstava. Međunarodni krediti nisu našem gradu dugo bili dostupni. Prva velika međunarodna investicija i investicija na višoj razini jest buduća međunarodna željeznička stanica.

POVEZIVANJE SA MATICOM

- **START: Izražavate pravo na razvijanje svih oblika povezivanja s matičnim narodom. S druge strane čuju se brojne zamjerke na odnos matice prema vama, pa i teorije da niste Hrvati nego "Srbi rimskog vjerozakona" kako reče Vuk Karadžić?**

BELA TONKOVIĆ: Da, to je bila Vučkova svesrpska nacionalna politika, sažeta u njegovoj formuli "Srbi svi i svuda". Takvih pokušaja bilježimo i u nedavnoj prošlosti. Nastoji nas se preko toga odvojiti od matičnog naroda. No, naša povijesna istraživanja, i što je još važnije, naš duh, govore da smo Hrvati. Mi sebe nazivamo Bunjevcima, Šokcima, Srijemskim Hrvatima, ali mi smo bili, jesmo i bit ćemo živa grana na živom hrvatskom stablu. Po-

kušava nas se odvojiti od matičnog naroda, npr. signal HTV dostupan je samo rijetkim sretnicima, sa Zagrebom nas povezuje jedna vrlo slaba željeznička linija, autobusa nema, tisak iz Hrvatske slabo stiže, itd. Vjerojatno vam je poznato i da se ukida novosadski Univerzitet, i pripaja beogradskom što će još više smanjiti mogućnost takvih veza. Upravo zato ćemo se i zalagati za ustanovljenje i poboljšanje te povezanosti sa matičnim narodom. To je dio naše želje da, uz ravnopravnu upotrebu hrvatskog jezika, paralelne hrvatske razrede i škole, adekvatnu zastupljenost u medijima i upravi, slobodno komuniciramo sa matičnim narodom.

ODNOSI S CRKVOM

- **START: Mnoge nove stranke blisko su povezane sa Crkvom. Kako stoji stvar sa DSHV?**

BELA TONKOVIĆ: Prijateljski odnosi sa svećenicima postoje. Zahvalni smo Katoličkoj crkvi, svećenicima i časnim sestrama, što su nam propovijedali na našem hrvatskom jeziku, što su svojim kulturnim radom nastojali da i među nama opstane svijest o pripadnosti hrvatskom narodu. U jednom razdoblju samo je crkva njegovala bunjevačke i šokačke nacionalne kulturne vrednote.

- **START: Razmišljate li o rehabilitaciji Hrvata stradalih u političkim progonima nakon 1971. godine? Trenutno su u cijeloj zemlji u modi rehabilitacije?**

BELA TONKOVIĆ: Ti su ljudi među nama već rehabilitirani, ako su uopće i bili osuđeni. A hoće li trebati neka sudska rehabilitacija, o tome ćemo još razgovarati. Rehabilitacije može obavljati samo vlast, a mi to JOŠ nismo.

- **START: A da jeste, kako biste organizirali gospodarstvo?**

BELA TONKOVIĆ: Za gospodarstvo, da bi bilo uspješno, moraju se realno procijeniti mogućnosti resursa, teritorije i ljudi. Nećemo mi odlučivati o stratejskim ciljevima ekonomije u Jugoslaviji, ali u našim krajevima su resursi u vrlo kvalitetnoj oranici i stručnim i vrlo marljivim ljudima. Cjelokupnu poljoprivredu treba organizirati tako da se u nju ugradi što više znanja i spretnosti. Ne kažem rada, jer njega, ovakvoga težačkoga, mora biti što manje. Zalagat ćemo se da sa naših njiva odlazi što manje zrnja, a što više proizvoda visokog stupnja prerade. Infrastrukture sela i grada moraju se izjednačiti. Industrija mora uvoditi najsuvremenije ali čiste tehnologije, a politika mora jamčiti sigurnost uloženog kapitala.

- **START: I konačno, otkud ovaj znak saveza, s povijesnim hrvatskim grbom kao osnovom?**

BELA TONKOVIĆ: Kreirao ga je Bogoljub Kujundžić. Oblikom, slovima i izgledom želimo pokazati da smo Hrvati, želimo njime izraziti nadu i optimizam, reći da ima budućnosti i za nas, vojvodanske Hrvate.

SAOPĆENJE POVODOM ODRŽAVANJA TZV. "MITINGA MIRA I SLOBODE"

U teškim i presudnim trenucima naše povijesno iskustvo nam nalaže oprez i razum, toleranciju i uzajamno uvažavanje. Zato smo odlučili izdati zajedničko saopćenje:

Vjerujemo da su do ove teške situacije dovele destruktivne snage kojima nije stalo niti do srpskog niti do hrvatskog naroda. Oni koji rade na tome da unište započetu demokratizaciju u Hrvatskoj, Srbiji i u drugim krajevima Jugoslavije. Agitira se za nasilničke metode koje su već uzele maha. Pljačka oružja, barikade, zaustavljanje vlakova, jednostrano proglašenje autonomije terorističke su akcije koje najoštrije osuđujemo. Poduzimaju ih mračne sile koje nastoje manipulirati srpskim narodom u Hrvatskoj.

Zato pozivamo srpski narod u Hrvatskoj da ne nasjeda tim provokacijama, te da sve probleme rješava u Saboru Hrvatske. Uvjereni smo da se problemi mogu riješiti jedino dijalogom i međusobnim uvažavanjem. Pozivamo sve demokratske snage da u interesu mira i prosperi-

teta podrže demokratska stremljenja koja poduzima hrvatska vlada. Na teritoriji Vojvodine stoljećima žive dijelovi raznih naroda i zajednički interes nas je naučio živjeti zajedno. Povijesna je činjenica da su međunacionalna sukobljavanja na ovim prostorima uvijek bila izazivana ili od strane postojeće vlasti ili pak uvezena spolja. Tim izazovima su narodi Vojvodine uvijek odolijevali. U ime našeg pozitivnog iskustva o suživotu na ovim prostorima apeliramo na građane Subotice da ne sudjeluju na mitingu zakazanom za 3. listopada 1990. godine u Subotici, jer taj miting doprinosi daljnjem zaoštavanju međunacionalnih odnosa, destabilizaciji Jugoslavije i može biti korak bliže novim sukobima.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Demokratska zajednica Madara Vojvodine, podružnica u Subotici. Narodna seljačka stranka, podružnica u Subotici, OO Saveza seljaka Subotica.

Vijesti iz stranačkog života

PRIJEM KOD DRŽAVNIH FUNKCIONARA

Najuže rukovodstvo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini primljeno je 12. listopada kod Predsjednika AP Vojvodine Jugoslava Kostića. Prijem je upriličen u Gradskoj kući u Subotici, a prisustvovao mu je i subotički gradonačelnik Jožef Kasa sa suradnicima. Bila je to prilika za sadržajno razmatranje međusobnih odnosa koji su ocijenjeni kao dobri, ali i za razgovor o pojedinim problemima koje DSHV susreće u svom radu.

Predsjednik naše stranke Bela Tonković u tom kontekstu je govorio i o pritiscima na članove DSHV u Plavni i pojedinim selima u Srijemu sa hrvatskim življem kao i na prijetnje kojima su tamo izloženi članovi ove stranke, te o medijskom ratu što ga beogradski i novosadski listovi vode protiv DSHV. Dogovoreno je da će se svaki od tih slučajeva u najkraćem

roku temeljito ispitati, a posebno posljednja zbivanja u Plavni.

Ovom prilikom pokrenuto je i pitanje hrvatskih škola u AP Vojvodini.

Pripremajući se za ovaj sastanak očekivali smo da ćemo se susresti s predsjednikom Predsjedništva AP Vojvodine, dakle s osobom kojoj je stalo podjednako za sve Vojvodane - za cijelu Vojvodinu. Susreli smo se međutim s deklariranim članom SPS-a na funkciji predsjednika Predsjedništva koji na cijelu situaciju u Vojvodini gleda sa stajališta svoje stranke (=SPS), a promjene trpi samo zato jer ne može biti drugačije.

No, negdje se mora početi.

KANCELARIJA U SUBOTICI

Na radničkom univerzitetu u Subotici Demokratski savez Hrvata u Vojvodini je dobio

kancelariju na korišćenje, pa će tako uvjeti stranke biti znatno poboljšani.

U istoj zgradi smještene su i ostale subotičke političke stranke i organizacije, a očekuje se da će kancelarija DSHV-a početi raditi krajem listopada.

Nova adresa sjedišta DSHV-a je Trg Cara Jovana Nenada 13/III, 24000 Subotica (Radnički univerzitet).

POSJET SEGEDINU

Predsjednik DSHV, gospodin Bela Tonković, boravio je sredinom kolovoza u Segedinu, kao član službene delegacije vlasti i opozicije Subotice. To je, bio inače, tradicionalni susret delegacija bratskih gradova Segedina i Subotice, ali je ove godine poprimio nešto drugačiju formu, budući da je predsjednik SO Subotice Jožef Kasa u goste Segedincima pozvao i predstavnike alternativnih stranaka i partije na vlasti.

Rukovodstvo Socijalističke partije Subotice u poslednji je trenutak, međutim, otkazalo svoj dolazak, pa su tako "bivši" komunisti ponovo pokazali da ne žele suradnju sa svojim kolegama iz drugih stranaka, ili im, pak, još uvijek nije jasno da nisu jedina (i nepogrešiva) stranka.

Razgovori u segedinskoj Gradskoj kući vođeni su uoči raspisanih lokalnih izbora i ocijenjeni su vrlo pozitivno sa obje strane. Poseban akcenat u raspravi dat je pitanjima nacionalnih manjina u obje susjedne zemlje i o mogućim načinima rješavanja tih problema postignut je visok stupanj saglasnosti.

SVE VIŠE ČLANOVA

Po službenim procjenama svog rukovodstva Demokratski savez Hrvata u Vojvodini već broji preko tri tisuće članova, a svakim danom stižu nove pristupnice.

INICIJATIVNI ODBORI

Inicijativni odbori za osnivanje mjesnih organizacija, odnosno, podružnica DSHV širom Vojvodine niču svakim danom kao "gljive poslije kiše".

Samo krajem kolovoza i početkom rujna takvi skupovi održani su u Tavankutu, Đurdinu, Starom Žedniku i drugim mjestima u okolini Subotice, a istodobno i u Srijemskim Karlovcima, Baču, Novom Slankamenu, itd.

Predsjedništvu se svakodnevno javljaju brojni članovi DSHV-a diljem Vojvodine sa molbama za upute o načinima za osnivanje Podružnica ili Mjesnih organizacija.

DEBAKL SPS-a U TAVANKUTU

Na sastanak Inicijativnog odbora za osnivanje podružnice Socijalističke partije Srbije u Tavankutu, došlo je slovima i brojkama TROJE (3) ljudi, a u stranku se upisao jedan. (!?)

Inače, sastanku je u svojstvu promatrača prisustvovalo i pet članova DSHV-a.

"BUNJEVAČKA VILA" - NA KAZETI

Podvikuje bunjevačka vila" naziv je audio-kazete sa starim bunjevačkim pjesmama koju je nedavno snimio tamburaški ansambl "Hajo" iz Subotice.

Ravnatelj orkestra je Stipan Jaramazović, a ostali su mu članovi Marina Ivković (vokalni solista), Branko Kutuzov, Vjekoslav Poljaković, braća Marin i Ivan Poljaković.

Kazeta će se uskoro moći kupiti i u slobodnoj prodaji.

In memoriam

Inž. PAVLE DULIĆ (1930 - 1990)

Inženjer Pavle Dulić, dugogodišnji pregalac u društvenom životu Hrvata u Subotici, i jedan od najzaslužnijih što je "Dužijanca" ove godine ponovo organizirana po starim bunjevačkim običajima, umro je 19. kolovoza 1990. u svojoj 60. godini života.

Njegov rad za nas će biti inspiracija.

KOLO IGRA...

Kolo igra, tamburica svira,
Pisma ječi, ne da noći mira;
Svud se čuje, svud se šorom znade,
Da Bunjevac dušu ne izdade,
Veseli se - svaki mu se divi -
Nek se znade da Bunjevac živi!

Nije majka rodila sinaka,
Ko što j' sinak divnih Bunjevaka,
Nit će majka roditi junaka,
Ko Bunjevca, takva veseljaka;
Kolo vodi - svaki mu se divi -
Nek se znade da Bunjevac živi!

Ni divojke, ne biše u nane,
Ko što j' 'ćerka bunjevačke grane;
Svilu nosi, a zlatom se krasi,
Crne oči, crne su joj vlasi,
Kolo igra - svaki joj se divi -
Nek se znade da Bunjevac živi!

Ori pismo, tambur tamburice,
Nek se čuju daleko ti žice,
Nek se gori, a i doli znade,
Da Bunjevac dušu ne izdade.
"Prelo" kupi nek se svaki divi,
Nek se znade da Bunjevac živi!

(Nikola Kujundžić)

(1878. god. u Subotici je osnovana Pučka kasina, koja je 2. veljače 1879. god. na Marin priredila "Veliko prelo" i tada je prvi put pjevana ova pjesma i sačuvala se sve do danšnjih dana.)